

יא

וְעָשׂוּ אֶת הָאֵפֹד (כת, ו)

"האפוד עשוי כמין סינר של נשים רוכבות סוסים, וחוגר אותו מאחוריו כנגד לבו למטה מאציליו, רחבו כמדת רוחב גבו של אדם ויותר, ומגיע עד עקביו" (רש"י)

בעניין צורתו של האפוד ישנם שני הבדלים מרכזיים בין שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם⁴⁶:

(א) רוחב האפוד – לדעת הרמב"ם היה רוחבו "כרוחב גבו של אדם מכתף לכתף", ואילו לדעת רש"י היה רוחב האפוד "כמידת רוחב גבו של אדם ויותר", כך שכיסה גם חלק מקדמת גופו של הכהן;

(ב) אורך האפוד – לדעת רש"י היה האפוד "מגיע עד עקביו", ואילו הרמב"ם כותב שהאפוד היה מגיע "עד הרגליים" בלבד.

ויש לומר, שהבדלים אלו מהווים ביטוי למחלוקת יסודית יותר בין רש"י לרמב"ם בדבר מהותו של האפוד:

לדעת רש"י היה האפוד בבחינת בגד לכל דבר ("כמין סינר"), ככל בגד שנועד לשם צניעות וכיסוי הגוף⁴⁷. ולכן מפרש רש"י שהאפוד היה ארוך ורחב, כך שהיה בו כדי לכסות חלק גדול מגופו של הכהן (כשם שתפקידו של ה"סינר של נשים רוכבות סוסים" הוא לשם צניעות וכיסוי הגוף).

הלכות כלי המקדש פ"ח ה"ז), אך בהם אין צורך לשלול באופן כה מוחלט כל זכר לבעלותו של היחיד (וראה נושאי כלי הרמב"ם שם).
46. הלכות כלי המקדש פ"ט ה"ט. וראה כסף משנה שם, שיש רק "קצת שינוי" בין שיטת הרמב"ם לשיטת רש"י.

47. והסיבה לכך שדוקא הכהן הגדול נזקק לבגד זה – משום שמפני קדושתו עליו להתנהג בצניעות יתרה על זו של שאר הכהנים (בדומה למה שמצינו ביחס למזבח, שמפני קדושתו היה צורך לנהוג בו בצניעות מיוחדת – "ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערוותך עליו" (סוף פרשת יתרו)).

לדעת הרמב"ם, לעומת זאת, האפוד לא שימש כבגד במובנו הרגיל, אלא כמין תכשיט, כעין חגורה מקושטת שנועדה ליופי ולתפארת בלבד (בדומה לחושן). ולכן לדעת הרמב"ם אין צורך להאריך ולהרחיב את האפוד מעבר למוכרח על-פי פשט הכתובים, שכן תפקידו של האפוד אינו לכסות את הגוף⁴⁸.

לפי ביאור זה יובן הבדל נוסף שמצינו בין דברי רש"י לדברי הרמב"ם בעניין זה:

ביחס לצורת האפוד מדגיש רש"י⁴⁹ שאין לו מקור מפורש לדבריו: "לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא פירוש תבניתו, ולבי אומר לי שהוא חגור לו מאחוריו".

הרמב"ם, לעומת זאת, מתאר את צורת האפוד כדבר ברור ומוחלט, מבלי להוסיף על כך כל הסתייגות (כמו "יראה לי" וכדומה, כדרכו בדברים שהוא מחדש מדעת עצמו).

וההסבר לכך – על-פי האמור:

צורתו הבסיסית של האפוד – כפי שהיא מתוארת בדברי הרמב"ם – מובנת מתוך משמעות הכתובים, ואין בה חידוש של הרמב"ם עצמו;

ואילו חידושו של רש"י – שעליו הוא אומר "לבי אומר לי" – הוא שהאפוד שימש גם כבגד, ולכן היה ארוך ורחב יותר מהמוכרח מתוך פשט הכתובים.

(לקוטי שיחות חכ"ו ע' 191 ואילך)

48. ולכן ביחס לכתונת מפרש גם הרמב"ם (הלכות כלי המקדש פ"ח הי"ז) שאורכה הוא "עד למעלה מן העקב", שכן ביחס לכתונת ברור שהיא שימשה כבגד (ולא כתכשיט), ועליה להיות ארוכה יותר.

49. לעיל פסוק ד (ועיין שם באריכות).